

som nu findes her i Landet, at skabe betydelige Kapitaler. Men derimod viser det sig i mange Tilfælde, at det er Samfundet, som gennem Bestyttelsen maa betale disse Fabrikarbejdere, af Hensyn til hvilke vi skulle holde paa Bestyttelsen; det er i Virkeligheden ikke Fabrikantene, som betale dem, men Samfundet, som betaler dem gennem den Bestyttelse, der hvedes de paagældende Industrier. Naar bl. a. det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Scharling) forleden Dag talte om, at enhver Fabrik der gik til Grunde, var et Tab for Samfundet, saa siger jeg: Nej, dette er efter min Overbevisning ikke altid Tilfældet. Hvis f. Eks. Papirfabrikationen gik til Grunde her i Landet, vilde det ikke være et Tab for Samfundet, thi Samfundet lønner fuldt ud de Arbejdere, som ere bestæftigede i Papirfabrikkerne. Det er forleden godtgjort af det ærede Medlem for Slagelse (Røedt), at man kunde være tjent med at pensionere Papirfabrikernes Arbejdere. Sa, dette kan man meget godt og endda tjene mange Penge derved, ja, man kunde endog saa være tjent med at lønne samtlige Papirfabrikarbejderne med 1,000 Kr. om Aaret, for saa slap vi dog, om ikke just lige straks, saa dog naar disse Arbejdere vare døde, for at betale Afgift til denne Industri, og de Beløb, som vi nu maa udrede til Papirfabrikkerne, vilde i saa Fald komme Statskassen til gode. Vi have endvidere her i Landet dette Glasliberi, som jeg har talt om før; ved dette Sliberitaber Statskassen aarlig en Indtægt af 90,000 Kr., da der ved dette Sliberi kun bestæftiges 20 Arbejdere, vil det altsaa sige, at Samfundet hder 4,500 Kr. aarlig til hver enkelt af disse Arbejdere. Maatte vi da ikke hellere se at faa Fabrikken nedlagt, give Arbejderne en ordentlig Betaling og saa lade det være godt. Det er i Virkeligheden en meget stor Fejltagelse, naar man tror, at Opretholdelsen af mange af de Fabrikker, vi have her i Landet, er til Gavn for Samfundet; mange af disse Fabrikker ere og ville vedblive at være en Byrde for Samfundet. I hvor stor Udstrækning man i mange andre Tilfælde hder Støtte til vor Fabrikvirksomhed her i Landet, er ikke godt at vide, hvor meget vi maa hde til vore Klædefabrikker, Bomuldsfabrikker er en ren Skønssag, det er der ingen, der kan sige, fordi vi mangle en Statistik paa dette Omraade. Vi maa haabe, at vi, naar vi faa Lovforlaget om en Statistik for Haandværk og Industri gennemført, kunne komme til en Forstaaelse af, hvor megen Bestyttelse der hvedes Haandværket, Industrien og Fabrikvirksomheden her i Landet. Seg er vis

paa, at naar det en Gang sker, ville vi komme til et Resultat, som i høj Grad vil forbedre os alle sammen, og at det vil vise sig, at Fabrikvirksomheden langt fra at være til Gavn for Samfundet, tværtimod i mange Tilfælde er en Byrde for det. Men vi erkende for vort Bedkommende, at disse Fabrikvirksomheder ere voksede op under de nuværende Forhold; det er netop det uhyggelige ved det, at de ere voksede op i Ly af den nuværende Bestyttelse, og vi erkende, at vi ere nødte til at tage Hensyn til dem. Det gøre vi ogsaa, vi tage alt muligt Hensyn til dem, vi ere saa moderate i vore Krav, at vi faa paa Hovedet derfor af baade den ene og den anden Side. Vi skønne, at det ikke kan være anderledes, men vi ville paa den anden Side alvorlig stræbe efter at komme bort fra denne Bestyttelse. Det er et billigt Krav, og det har ogsaa f. Eks. med Hensyn til Papirfabrikationen, som det blev nævnt af en tidligere æret Taler, om ikke just ved denne saa ved en tidligere Lejlighed, vist sig, at vore Papirfabrikvirksomheder, for hvilke Bestyttelsen i 1863 blev nedsat til Halvdelen, og som den Gang troede, at de skulde gaa til Grunde, tværtimod have vokset sig stærkere siden den Tid. Saaledes viser det sig, at mange Virksomheder, som, naar der er Tale om Nedskættelser, gebærde sig og sige: Vi kunne ikke bestaa, meget godt kunne bestaa, ja, maaste meget bedre end før, fordi de ganske anderledes komme til at lægge Kræfterne i end hidtil. Dernæst maa vi ogsaa huske paa, at det jo for en stor Del er Kapitalen, som opretholder vore Fabrikvirksomheder, og det kan dog ikke være Samfundets Opgave at støtte Kapitalen; i hvert Fald her i Tinget gør den Tanke sig ikke gældende, at det er Kapitalen, vi skulle støtte, at det er den, som trænger til Lovgivningsmagtens Støtte. Vi interessere os ikke særlig for, at Kapitalisterne kunne faa fra 6--8--12 pCt. af deres Penge, det er ikke noget, vi bryde os stort om.

Det vil heraf fremgaa, at Opfattelserne med Hensyn til dette Spørgsmaal, som sagt, ere meget forskellige, og at der kan være store Uensligheder for, at vi kunne komme til en Reform. Seg vil imidlertid for mit Bedkommende fastslaa — og jeg er overbevist om, at jeg kan gøre det paa flere af Kommissionens Medlemmers Vegne — at dersom vi skulle komme til en Reform paa dette Omraade, som vi jo i høj Grad trænge til — det er jo meningsløst, at Toldvæsenet endnu regner med Mark og Skilling, efter at vi for over 20 Aar siden have faaet et nyt Møntsystem, og det er uretfærdigt, som